

U s n e s e n í

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Daniely Benešové a soudců JUDr. Čestmíra Slaného a Mgr. Michaela Nipperta ve věci žalobce: **P. N.**, nar. xxx, bytem xxx, t.č. vazební věznice xxx , , o **náhradu újmy**, k odvolání žalobce proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 20. února 2017, č.j. 32 Nc 803/2016-28,

t a k t o :

I. Usnesení soudu prvního stupně **s e** ve výroku I. **m ě n í** tak, že se žalobci přiznává zcela osvobození od soudních poplatků.

II. Ve výroku II. **s e** usnesení soudu prvního stupně **z r u š u j e** a v tomto rozsahu se věc vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í

Napadeným usnesením soud prvního stupně žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků (výrok I.) a žalobcovu žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů „zastavil“ pro překážku věci rozhodnuté.

Při svém rozhodování vyšel ze zjištění, že žalobce je ve vazební věznici xxx, kde není možné zaměstnání a dále z žalobcem uvedených údajů, že je proti němu vedeno nezákonné trestní řízení sp.zn. 29T 1/2011, že vlastní nepojízdný osobní automobil, parcelu a akcie, vše zajištěné exekutorem, má dluh z dědictví ve výši 4 405 Kč a dluh u ČSSZ ve výši 8 828 Kč a RWE po něm neoprávněně žádá cca 28 000 Kč za plyn, na který platí zálohu cca 3 600 Kč. Z toho dovodil, že skutečnost, že se žalobce nyní nachází ve vazební věznici bez možnosti okamžitého výdělku, vypovídá o jeho poměrech pouze částečně, neboť jaké byly jeho příjmy na svobodě, kde a z čeho žil, z jakého důvodu hradí zálohy na plyn, o jaký konkrétní automobil a akcie se jedná, to vše zůstává na základě neúplných žalobcových tvrzení nezodpovězené. Sama skutečnost, že se žadatel ocitne ve vazební věznici, nepředstavuje výjimečnou okolnost pro přiznání osvobození od soudních poplatků a tato žádost by musela být podpořena důkazy, což v daném případě splněno není. Dále shledal, že žalobce uplatňuje svá práva zřejmě bezúspěšně, když stručná žaloba neobsahuje základní náležitosti návrhu na zahájení řízení (zcela absentuje vyličení rozhodujících skutečností, ze kterých by bylo zřejmé, jaké omluvy se žalobce domáhá, proč žádá odškodné a kdo je žalovanou stranou). Předchozí žalobcovu žádost o ustanovení zástupce (spojená se žalobou) byla pravomocně zamítnuta usnesením z 16.6.2016, č.j. 32 Nc 803/2016-15. Soud prvního stupně tak s odkazem na § 138 odst. 1 o.s.ř. a judikaturu (usnesení Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 33 Cdo 2231/2013, 30 Cdo 2643/2013) neshledal žádost žalobce o osvobození

od soudních poplatků důvodnou. „Zastavení žádosti žalobce“ o ustanovení zástupce z řad advokátů ze dne 12.8.2016 odůvodnil překážkou věci rozhodnuté (§ 104 odst. 1 a § 159a odst. 4 o.s.ř.).

Proti tomuto usnesení podal žalobce včas odvolání a soudu prvního stupně vytýkal, že jeho závěr o tom, že „ke svým tvrzením nedoložil žádné důkazy“, je v neudržitelném rozporu s ustálenou soudní praxí, která akceptuje vyplněné prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků jako důkaz odůvodňující rozhodnutí. Dále mu vytýkal, že přehlédl jeho odkaz na jiná, plně mu vyhovující rozhodnutí soudů a jakkoli jimi není vázán, může z nich a jejich spisů čerpat ony „absentující“ důkazy o jeho majetkové a příjmové situaci (č.j. 1To 172/2016-93 KS Ostrava, 69 Co 215/2016-43 a 65Na 1/2017-4 KS Olomouc). Protože ve vazební věznici xxx nelze kopírovat listiny ani v ní obvinění nemohou být zaměstnání a nebyl mu pro tuto věc ustanoven advokát, je pro něho obstarání podkladů pro rozhodnutí mimořádně obtížné a z tohoto důvodu odkazoval na jiná rozhodnutí a spisy, v nichž žádané důkazy jsou, a jejich opatření není pro soud spojeno s žádnými obtížemi. Uvedl dále, že se lze ztotožnit s nedostatky stručné žaloby, ale právě z tohoto důvodu bylo opětovně žádáno o ustanovení obhájce. Nedostatky žaloby, způsobené absencí právního zastoupení, nelze omlouvat nepřiznání právního zastoupení. Tvrzení o odmítnutí ustanovení právního zástupce pro překážku věci rozhodnuté, označil za zmatečné, neboť § 30 o.s.ř. žádné limity na žádost o ustanovení zástupce neklade. Nad to překážka rei iudicatae platí toliko pro meritorní rozhodnutí a nikoli pro procesní otázky, zejména ne pro otázky, jenž jsou podmíněny dalším dokazováním (§ 138 o.s.ř.). Závěrem uvedl, že žádá tedy (opětovně) o ustanovení právního zástupce, jenž lépe zpracuje žalobu o odškodnění proti České republice ve věci zcela nelegálně proti němu vedeného trestního stíhání před OS Přerov sp.zn. 5T 280/2013. K odvolání připojil „odpovědi na žádost obviněného“ Vazební věznici xxx, datované 7.3. a 22.4.2016 a usnesení Krajského soudu v Ostravě z 1.12.2016, č.j. 65A 91/2016-28.

V následném doplnění odvolání žalobce požádal o připojení spisu OS Olomouc sp.zn. 0Nt 2039/2016, ve kterém se nachází všechny žádané podklady potřebné pro rozhodnutí a byly soudy opakovaně seznány dostatečnými. Navrhl, aby napadené usnesení bylo zrušeno a bylo mu přiznáno plné zproštění od soudních poplatků a o následné ustanovení zástupce pro řízení. K tomuto svému podání připojil řadu soudních rozhodnutí, jimiž mu bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků a byl mu ustanoven zástupce pro řízení.

Odvolací soud přezkoumal usnesení soudu prvního stupně, jakož i řízení, které předcházelo jeho vydání (§ 212 a § 212a o.s.ř.), aniž bylo třeba za tím účelem nařizovat jednání (§ 214 odst. 2 písm. c/ o.s.ř.) a odvolání shledal opodstatněným.

Pro to, aby byl účastníkovi ustanoven zástupce podle § 30 odst. 1 o.s.ř., je třeba kumulativní splnění tří podmínek, a sice: 1/ odůvodňují to poměry účastníka (§ 138 odst. 1 o.s.ř.), 2/ nejde o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva (§ 138 odst. 1 o.s.ř.) a 3/ ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně zájmů účastníka (§ 30 odst. 1 o.s.ř.). Jsou-li tyto tři podmínky splněny, pak v případě, že to ochrana zájmů účastníka vyžaduje, nebo jde-li o zástupce pro řízení, v němž je povinné zastoupení advokátem nebo notářem, ustanoví předseda senátu účastníkovi zástupce z řad advokátů (§ 30 odst. 2 o.s.ř.).

Podle § 138 odst. 1 o.s.ř. na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození

od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Nerozhodne-li předseda senátu jinak, vztahuje se osvobození na celé řízení a má i zpětnou účinnost; poplatky zaplacené před rozhodnutím o osvobození se však nevracejí.

Osvobození od soudních poplatků podle citovaného ust. § 138 o.s.ř. tak lze účastníku řízení přiznat za kumulativního splnění dvou předpokladů, a sice že takové opatření odůvodňují poměry účastníka a nejde o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Účelem ust. § 138 o.s.ř. je zajištění práva na soudní ochranu práv všech bez ohledu na majetek (viz čl. 90 Ústavy ČR a čl. 36 Listiny základních práv a svobod). Citované zákonné ustanovení však účastníku nepřiznává nárok na osvobození od soudních poplatků, přiznává mu pouze právo o ně požádat. Okolnost, že účastník své stávající majetkové poměry subjektivně vnímá jako tíživé, ještě nepředstavuje důvod, pro nějž by již byly splněny podmínky ve smyslu ust. § 138 odst. 1 o.s.ř. K tomu, aby bylo možno přistoupit k osvobození účastníka od poplatkové povinnosti, musí být zcela osvědčeno, že pro jeho celkové poměry (rozsah jeho majetku, možnost opatřit si disponibilní prostředky, charakter sporu, výše soudního poplatku, jenž má být zaplacen a dopady, které by jeho zaplacením u účastníka nastaly; u fyzických osob také jejich zdravotní stav, sociální poměry, okruh vyživovacích povinností apod.), není možno na jeho poplatkové povinnosti setrvávat. Žadatel o osvobození od soudních poplatků je tak povinen soudu věrohodným způsobem prokázat své poměry, které jsou rozhodné pro posouzení důvodnosti jeho žádosti.

Jak již odvolací soud konstatoval ve svém předchozím kasačním usnesení z 15.12.2016, č.j. 54 Co 434/2016-26, také v řízení, které je ze zákona osvobozeno od soudních poplatků, jak je tomu i v posuzované věci (srov. § 11 odst. 1 písm. n/ zákona č. 549/1991 Sb.), lze na základě žádosti účastníkovi přiznat osvobození do soudních poplatků, avšak za předpokladu, že takové individuální osvobození od soudních poplatků je současně spojeno s žádostí účastníka o ustanovení zástupce podle § 30 o.s.ř., což -jak uvedeno výše- splněno je. Za situace, kdy je žalobce ve vazební věznici xxx, kde v současné době nejsou obvinění zařazováni do práce resp. zaměstnání, z tohoto důvodu není ani osobou v hmotné nouzi s nárokem na sociální dávky a žádný majetek větší hodnoty nevlastní, dospěl odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně k závěru, že na straně žalobce jsou dány důvody pro úplné osvobození od soudních poplatků.(§ 138 odst. 1 o.s.ř.).

Z uvedených důvodů bylo proto usnesení soudu prvního stupně ve výroku I. změněno podle § 221a o.s.ř. (srov. nálezy Ústavního soudu publikované pod č. 48/2010 Sb.) tak, že se žalobci přiznává zcela osvobození do soudních poplatků.

Pokud se obecně týká opakované žádosti účastníka o ustanovení zástupce pro řízení z řad advokátů, nemá odvolací soud důvod ustupovat od závěru uvedeného rovněž v předchozím kasačním usnesení z 15.12.2016, č.j. 54 Co 434/2016-26, stran překážky věci pravomocně rozhodnuté. V souzené věci však okolnosti doznaly změny a posunu v tom, že žalobci bylo - byť ne dosud pravomocně - přiznáno plné osvobození od soudních poplatků. Jeho žádost o ustanovení zástupce pak byla shledána důvodnou k ochraně jeho zájmů, a to nejenom s ohledem na charakter sporu, ale především pro potřebu nezbytného doplnění žaloby v takovém rozsahu, aby splňovala všechny náležitosti řádného návrhu a byla projednání schopná, čemuž žalobce sám zjevně není schopen dostát a právě z tohoto důvodu také o ustanovení zástupce žádá. K tomu je však třeba podotknout, že právo na ustanovení zástupce není právem na ustanovení konkrétní osoby, kterou žadatel ve svém návrhu označuje. Musí však jít o takový výběr, který dává záruky bezproblémového zastupování

(např. možnost kontaktu mezi zastupovaným účastníkem a ustanoveným zástupcem). Poněvadž však odvolací soud nemůže napadené usnesení změnit a ustanovit žalobci advokáta zástupcem, neboť takto ustanovený advokát by byl zbaven možnosti vyslovit případné námitky proti svému ustanovení, nemohl odvolací soud postupovat jinak, než napadené usnesení zrušit.

Z uvedených důvodů bylo proto usnesení soudu prvního stupně ve výroku II. zrušeno (§ 219a odst. 1 písm. a/, b/ o.s.ř.) a v tomto rozsahu byla věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 221 odst. 1 písm. a/ o.s.ř.).

Proti tomuto usnesení **j e m o ž n o** podat dovolání k Nejvyššímu soudu ČR do dvou měsíců ode dne jeho doručení prostřednictvím soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni, avšak pouze za podmínek uvedených v ustanovení § 237 občanského soudního řádu.

Praha 25. dubna 2017

JUDr. Daniela Benešová v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
K. D.